

Milan Kundera
Nesnesitelná lehkost bytí

Výňatek
Umělecký text

Co je to koketérie? Dalo by se snad říci, že je to takové chování, které má dát najevo tomu druhému, že sexuální sblížení je možné, přičemž se tato možnost nikdy nesmí jevit jako jistota. Jinak řečeno: koketérie je nezaručený slib soulože.

Tereza stojí za barovým pultem a zákazníci, kterým nalévá alkohol, s ní koketují. Je jí nepříjemný ten ustavičný příliv lichotek, dvojsmyslů, anekdot, nabídek, úsměvů a pohledů? Vůbec ne. Má neovladatelnou touhu vystavit své tělo (to cizí tělo, které chce vyhnat do světa) tomuto příboji.

Tomáš ji stále přesvědčuje o tom, že láska a fyzické milování jsou dvě různé věci. Nechtěla tomu rozumět. Nyní je obklopena muži, k nimž necítí nejmenší sympatii. Co by to bylo milovat se s nimi? Touží to zkusit alespoň ve formě onoho nezaručeného slibu, jemuž se říká koketérie.

Aby nebylo omylu: Nechce Tomášovi nic oplácet. Chce najít východisko z bludiště. Ví, že se stala jeho přítelkyní: bere věci příliš vážně, ze všeho dělá tragedii, neumí pochopit lehkost a zábavnou nedůležitost fyzické lásky. Chtěla by se naučit lehkosti! Touží, aby ji někdo odnaučil být anachronická!

Jestliže pro jiné ženy je koketérie druhou přirozeností, bezvýznamnou rutinou, pro Terezu se stala polem důležitého výzkumu, který ji má poučit, čeho je schopna. Ale právě proto, že je pro ni tak důležitá a vážná, její koketérie nemá v sobě žádnou lehkost, je násilná, chtěná, přehnaná. Rovnováha mezi slibem a jeho nezaručeností (zde právě spočívá pravá virtuozita koketérie!) je u ní porušena. Slibuje příliš horlivě, aniž dává dostatečně najevo nezaručenost slibu. Jinými slovy, připadá každému mimořádně přístupná. Když pak muži žádají splnění toho, co se jim zdálo být příslibeno, narazí na prudký odpor, který si neumějí vysvětlit jinak, než že je Tereza rafinovaná a zlá.

Výňatek
Neumělecký text

Rozvětvené vyprávění rozvíjí autorovu oblíbenou erotickou tematiku směšných lásek, určených životem postav v dějinách. Dějově se váže ke dvěma pářům. Ústřední je příběh Tomáše, úspěšného lékaře a typicky kunderovského libertinského donchuána, a jeho citově založené ženy Terezy, jež ctí tradiční morální hodnoty. Tato dvojice se po sovětské okupaci v srpnu 1968 pokouší žít v exilu ve Švýcarsku, nicméně jejich komplikovaný vztah je přivádí zpět do dusné a udavači prošpikované atmosféry husákovské Prahy, kde se on musí žít jako umývač oken. Později hledají vlastní cestu životem v odchodu na venkov, avšak náznak rodící se idyly šťastného srozumění je přerván náhodnou smrtí. Druhou klíčovou dvojicí je Tomášova bývalá milénka, malířka Sabina, která není schopná navázat trvalý citový vztah, nicméně najde na Západě své místo, a její dočasný přítel Franz, který v románu personifikuje neschopnost ztracených intelektuálů, kteří vyznávají lyrické ideály, aniž by byli schopni porozumět skutečnosti.

(Dějiny české literatury 1945–1989 IV, s. 411)

STRUKTURA ÚSTNÍ ZKOUŠKY

1. analýza výňatku z uměleckého díla (charakteristické rysy výňatku, s využitím vědomostí získaných přečtením celého díla)

- popsat úryvek z hlediska formy, přiřadit ho k literárnímu útvaru a posoudit, do jaké míry čerpá z jiných funkčních stylů
- charakterizovat text z hlediska vypravěče, popsat jeho perspektivu a funkci v textu
- charakterizovat postavu Terezy v kontextu celého románu, zdůvodnit na konkrétních pasážích
- charakterizovat jazykové prostředky, tvrzení doložit na konkrétních pasážích
- zasadit výňatek do kontextu celého díla Nesnesitelná lehkost bytí, charakterizovat motivy lehkosti a tíhy, skutečnosti a snu, charakterizovat vztah mezi hlavními postavami románu a postihnout jejich protiklady

2. obecně kulturní a literárněhistorický kontext

- zasadit dílo Nesnesitelná lehkost bytí do kontextu celé tvorby Milana Kundery
- zasadit prozaika Milana Kunderu do kontextu české literatury druhé poloviny 20. století, pojmenovat základní etapy jeho tvůrčí dráhy
- identifikovat kulturní a historické souvislosti textu, zejména v souvislosti s tématem totality, dopadu roku 1968 na českou společnost a problematikou exilu
- posoudit aktuálnost Nesnesitelné lehkosti bytí ve 21. století, tvrzení zdůvodnit

3. porovnání výňatku z uměleckého textu s výňatkem textu neuměleckého

- postihnout souvislost mezi oběma výňatky, porovnat svůj výklad postav s neuměleckým textem
- odhadnout možné vlivy útvaru neuměleckého textu na přijetí Nesnesitelné lehkosti bytí čtenářem

4. typické rysy daného neuměleckého textu, jeho stylová a jazyková charakteristika

- identifikovat funkční styl a identifikaci zdůvodnit
- postihnout účel textu
- analyzovat lexikální prostředky užití v textu